

Stacja Badawcza Outsider Art

Stowarzyszenia Psychiatria i Sztuka im. dr. Andrzeja Kowala

Adam Nidzgorski podczas organizacji własnej wystawy *Wolny obszar wyobraźni*, fot. archiwum Stacji Badawczej

Stowarzyszenie Psychiatria i Sztuka może poszczycić się już 16-letnią działalnością, gdyż zostało zarejestrowane w 2003 roku jako organizacja pożytku publicznego. Od 2014 roku mam zaszczyt być jego członkinią. Od 2015 roku stowarzyszenie nosi imię jego założyciela i pierwszego prezydenta – doktora Andrzeja Kowala. Po jego śmierci funkcję prezydentki powierzono dr hab. Grażynie Borowik-Pieniek, prof. UP.

Główny cel Stowarzyszenia Psychiatria i Sztuka im. dr. Andrzeja Kowala to „rozwijanie i propagowanie inicjatyw, postaw i działań twórczych sprzyjających zdrowiu, niesienie pomocy osobom uzdolnionym artystycznie pozostającym w kręgu ryzyka psychopatologicznego,

wspieranie osób fizycznych i jednostek organizacyjnych, które podejmują takie działania” (psychiatriaisztuka.pl). I cel ten stowarzyszenie realizuje konsekwentnie od lat – podejmując różnorakie przedsięwzięcia.

Stowarzyszenie jest organizatorem bardzo ważnych – dla środowiska związanego z psychiatrią, psychologią, pedagogiką i sztuką – międzynarodowych konferencji szkoleniowo-naukowych. Dla uczestników konferencji jest to platforma wymiany doświadczeń teoretycznych i praktycznych z zakresu szeroko pojętej arteterapii.

Cenną inicjatywą stowarzyszenia jest organizowanie wystaw plastycznych z kręgu sztuki art brut, a także wydawanie twórczości poetyckiej i literackiej osób

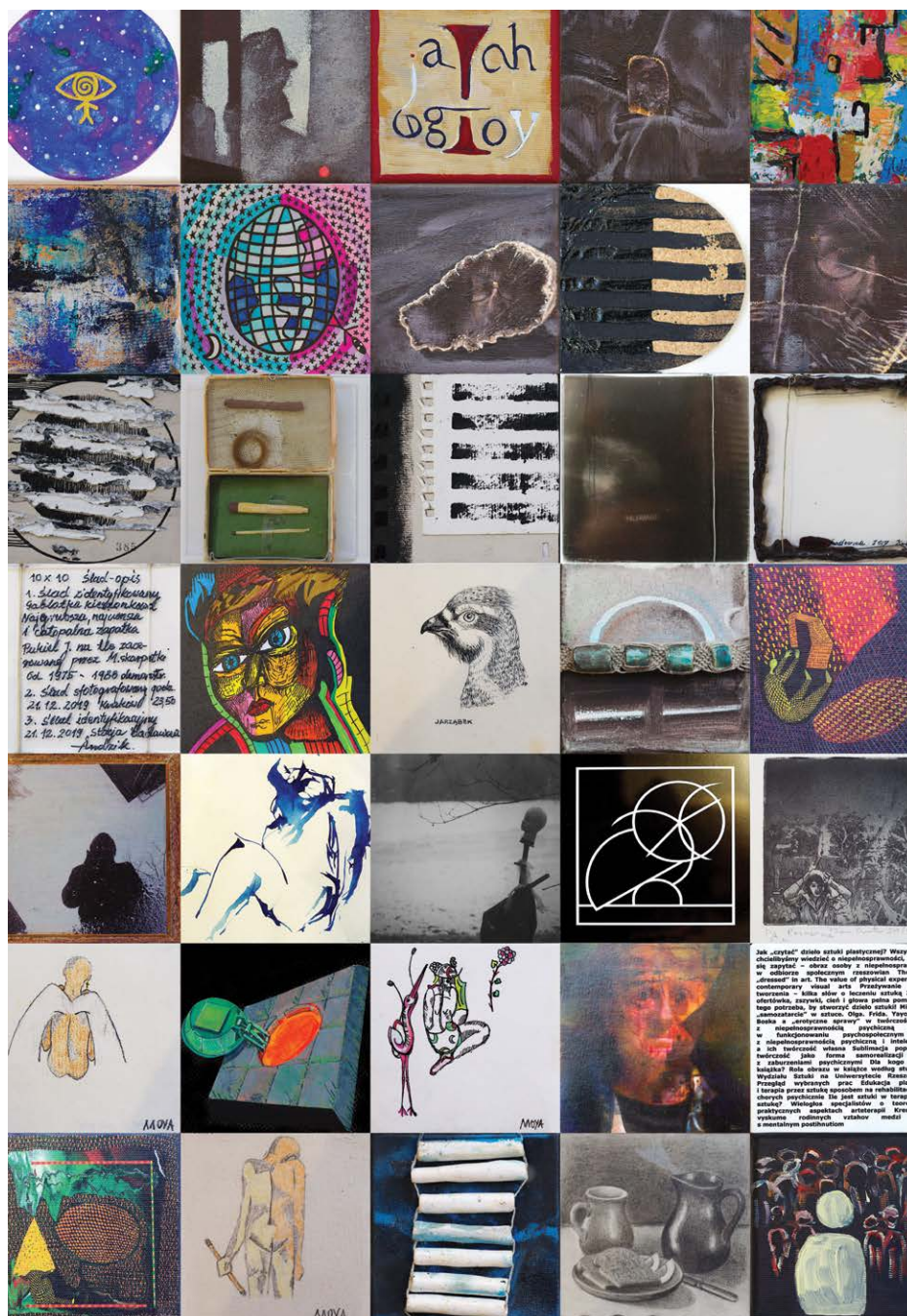
Wernisaż wystawy Anny Singh, fot. archiwum Stacji Badawczej

z niepełnosprawnościami oraz różnych publikacji z zakresu psychopatologii ekspresji. Prace ludzi chorych psychicznie, zarówno literatura, jak i działalność plastyczna, od lat są przedmiotem badań i zainteresowań zarówno psychologii, jak i psychiatrii. Zauważa się na świecie, ale także w kraju fakt, iż świat sztuki otworzył swoje podwoje dla artystów chorych psychicznie, inicjując wystawy ich malarstwa, rysunku czy rzeźby, wydając tomiki tworzonej przez nich poezji. W tym zakresie działalność Stowarzyszenia Psychiatria i Sztuka im. dr. Andrzeja Kowala jest nie do przecenienia.

Stowarzyszenie prowadzi współpracę z placówkami kultury, nauki i oświaty m.in. w celu uświadamiania roli psychopatologii ekspresji w praktyce terapeutycznej i nauce. Ukazuje dobitnie, iż dziedzina ta, służąc medycynie, a przede wszystkim psychiatrii, czerpie ze zbiorów, doświadczeń i metod estetyki, historii sztuki, nauki o kulturze, a także socjologii i psychologii. Psychopatologia obejmuje wiele działań osobniczych i społecznych, a jej ukierunkowania są bogate i zmienne, odpowiadające zapotrzebowaniu społecznemu i kulturowemu.

Należy także podkreślić fundamentalną rolę stowarzyszenia w propagowaniu i upowszechnianiu psychopatologii ekspresji, i to zarówno w jej elementach teoretyczno-poznawczych, jak i praktycznych. Działania teoretyczne polegają na opracowaniu wyników tych

oddziaływań i wyciąganiu nowych, naukowo uzasadnionych wniosków, pozwalających na kontynuowanie i rozwijanie działalności praktycznej. Psychopatologia ekspresji obfituje także w działania porządkujące i systematyzujące; odnoszą się one przede wszystkim do gromadzenia materiałów empirycznych poprzez tworzenie kolekcji prac, muzeów, a także do stałego posługiwania się tymi materiałami, koniecznymi do sporządzenia nowych opracowań, zwłaszcza z zakresu analiz porównawczych. Na świecie od XIX wieku zainteresowano się naukowo pracami plastycznymi chorych psychicznie. Francuski psychiatra Tardieu (1872), a następnie Simon (1876) wydali pierwsze monografie na temat twórczości artystycznej chorych psychicznie, a Lombroso (1891) udowodnił pokrewieństwo genetyczne schorzeń psychicznych i twórczości artystycznej. Prinzhorn (1969) stworzył pierwszą kolekcję prac wykonanych przez chorych z jego kliniki oraz klinik niemieckich, austriackich, szwajcarskich i japońskich. Inne kolekcje to m.in. kolekcja Spoerriego. Duże zainteresowanie wzbudzały rozważania na temat analogii malarstwa chorych psychicznie i modernistów (Barucand i Barrucand 1967, Boissenin, Nakov, Boissenin 1967, Cardinal 1972, Dracoulides 1967, Duche, Rausch 1967, Fusswerk-Fursay 1967) czy prace Navratila (1965), Rennerta (1966) i Tyszkiewicz (1973). Stowarzyszenie

Prace uczestników międzynarodowej wystawy *Sztuka dnia codziennego*, fot. archiwum Stacji Badawczej

ze swoją badawczo-wystawienniczą działalnością śmiało mogłoby dołączyć do światowej czołówki takich dociekań.

Od roku 2019 stowarzyszenie posiada przestrzeń na stworzenie godnej, z prawdziwego zdarzenia galerii sztuki art brut. Może zatem wzorem światowych galerii tego typu odkrywać i udostępniać dorobek twórców z kręgu ryzyka psychopatologicznego. Miejscem tym jest Stacja Badawcza Outsider Art, która mieści się w Krakowie pod adresem ul. Kalwaryjska 29. Stacja pełni

funkcję zarówno galerii, jak i biblioteki. Mimo skromnych rozmiarów posiada też kolekcję sztuki, a w przytulnym kąciuku – przestrzeń na kameralne warsztaty. W roku inauguracji istnienia stacji jej inicjatorka Grażyna Borowik zorganizowała trzy wystawy. Były to: w październiku wystawa prac Władysława Wałęgi *Trzecie oko*, w listopadzie *Ja i moje skrzydła*, zbiorcza wystawa prac uczestników warsztatów *Twórcze Przestrzenie*, z kolei w grudniu zaprezentowała *Obrazy. Od do autorstwa Henryka Wojnickiego*.